

Ed. **462. Frumvarp til laga** [222. mál]
um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins.

(Lagt fyrir Alþingi á 83. löggjafarþingi, 1962—1963.)

1. gr.

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins starfar með því markmiði og skipulagi, sem segir í lögum þessum.

2. gr.

Sjóðfélagar eru þeir nefndir í lögum þessum, er skylt er að greiða iðgjöld í sjóðinn og rétt eiga á lífeyri úr honum.

3. gr.

I. Sjóðfélagar eru:

- a. Allir þeir, sem skipaðir eru, settir eða ráðnir í þjónustu ríkisins, ríkisstofnana eða atvinnufyrirtækja ríkisins með föstum launum, til ekki skemmri tíma en eins árs eða með minnst þriggja mánaða uppsagnarfresti, enda sé það starf þeirra aðalstarf og hlutaðeigandi taki ekki minna en hálf þau laun, er slíku starfi fylgja fyrir fullan vinnutíma.
- b. Starfsmenn þeirra stofnana, sem aðild hafa fengið að sjóðnum samkvæmt eldri lögum, enda fullnægi þeir skilyrðum samkvæmt a-lið hér að framan um ráðningarkjör, nema hlutaðeigandi stofnun segi upp aðild að sjóðnum.

II. Ekki er skylt að taka í tölu sjóðfélaga:

Þá starfsmenn, sem a-liður I. tl. þessarar greinar tekur til, og rétt eiga á lífeyri úr öðrum sjóðum, sem stofnaðir eru með lögum eða samkvæmt reglugerð, sem staðfest hefur verið af fjármálaráðherra fyrir gildistöku laga þessara, fyrir tiltekna starfsgreinar opinberra starfsmanna sérstaklega.

4. gr.

Stjórn sjóðsins skal heimilt að taka í tölu sjóðfélaga starfsmenn bæjar-, sýslu- og hreppsfélaga og stofnana, er þeim heyra til og sérstakan fjárhag hafa, enda fullnægi þeir skilyrðum þeim, er greinir í 3. gr. I a., um ráðningartíma og aðalstarf.

5. gr.

Nú bætast við nýir sjóðfélagar, og skal þá heimilt að kaupa þeim réttindi í sjóðnum fyrir starfstíma, sem þeir hafa unnið, áður en þeir urðu sjóðfélagar. Stjórn sjóðsins ákveður, eftir tillögum tryggingafræðings hans, upphæð þá, er greiða skal fyrir réttindi þessi, eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins.

6. gr.

Stjórn sjóðsins skal skipuð þremur mönnum. Skal einn þeirra tilnefndur af hæstarétti, og er hann formaður stjórnarinnar. Annar skal skipaður af fjármálaráðherra, en hinn þriðji kosinn af sjóðfélögum eða félagsskap þeirra, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins.

Skipunar- og kjörtími stjórnarmanna er þrjú ár.

7. gr.

Tryggingastofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu sjóðsins fyrir þóknun eftir samkomulagi hennar og stjórnar sjóðsins.

Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af ríkisendurskoðuninni án sérstakrar þóknunar.

8. gr.

Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans. Skal ávaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum eða öðrum bréfum með ríkisábyrgð, skulda- bréfum bæjar- og sveitarfélaga, vaxtabréfum veðdeildar Landsbankans eða Búnaðarbankans, jarðræktarbréfum, skuldabréfum, tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum samkvæmt því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, eða með öðrum álíka tryggilegum hætti.

Ráðherra getur kveðið nánar á um útlán sjóðsins með reglugerð, þar á meðal sett fyrirmæli um lánveitingar til íbúðarhúsabygginga fyrir sjóðfélaga.

9. gr.

Stjórn sjóðsins skal hið fimmta hvert ár láta tryggingafræðing rannsaka fjárhag sjóðsins. Þyki honum rannsókn sín leiða í ljós, að fjárhagsgrundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til stjórnar sjóðsins um aðgerðir til að efla

sjóðinn. Sýni rannsóknin hins vegar, að fjárhagur sjóðsins sé svo góður, að iðgjöld mætti lækka, skal hann athuga vandlega, hversu mikil sú lækkun mætti vera, og gera tillögur sínar um það til sjóðstjórnarinnar. Sjóðstjórnin má aldrei lækka iðgjöld meira en tryggingafræðingur hefur lagt til, að gert yrði.

10. gr.

Sjóðfélagar greiði frá 2¼% til 4¼% af launum sínum í iðgjald til sjóðsins. Ráðherra skiptir starfandi sjóðfélögum, eftir tillögum sjóðstjórnar, í 21 flokk eftir upphæð launa. Skal iðgjald vera 2¼% af launum í lægsta flokki en hækka um 0.1% af launum við hvern flokk. Skiptingin í launaflokka skal gerð þannig, að iðgjald til sjóðsins og iðgjald til almannatrygginga fyrir ógiftan karlmann sé samanlagt sem næst 6% — sex hundruðustu — af launum í öllum flokkum. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og greiða þau til sjóðsins innan tveggja vikna frá útborgun launanna.

Sjóðfélagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins nema með iðgjöldum sínum.

Launagreiðendur greiði fyrst um sinn í iðgjöld til sjóðsins 6% af launum þeim, er sjóðfélagi tekur hjá þeim, og skal greiða þau til sjóðsins samtímis iðgjöldum sjóðfélaga.

Þegar sjóðfélagi hefur greitt iðgjöld til sjóðsins í 30 ár, falla iðgjaldagreiðslur hans niður, svo og iðgjaldagreiðslur launagreiðanda hans vegna.

Launþegi, sem yngri er en 20 ára, greiðir eigi iðgjöld til sjóðsins, enda öðlast hann eigi réttindi sjóðfélaga fyrr en hann hefur náð nefndum aldri.

Iðgjöld héraðslækna og sóknarpresta, svo og iðgjöld launagreiðanda þeirra vegna, skulu miðuð við hæstu laun fyrir slík störf, og reiknast lífeyrisréttur þeirra og maka þeirra samkvæmt því.

11. gr.

Sjóðurinn greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlátnum maka þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir.

12. gr.

Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 5 ár eða lengur og er orðinn fullra 65 ára að aldri, á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum.

Þeir, sem gerðust sjóðfélagar, áður en lög nr. 32 14. maí 1955 tóku gildi, halda rétti þeim, er lög nr. 101 30. des. 1943, 12. gr., veittu þeim til að krefjast greiðslu ellilífeyris úr sjóðnum, er samanlagður aldur þeirra og þjónustutími nemur 95 árum, enda hafi þeir fullnægt þeim skilyrðum, sem þeirri reglu fylgdu samkvæmt eldri lögum, þar á meðal um greiðslu iðgjalda í lífeyrissjóðinn, unz greindu tímamarki er náð.

Upphæð ellilífeyris er hundraðshluti af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, sem sjóðfélaginn gegndi síðast. Hundraðshluti þessi fer eftir iðgjaldagreiðslutíma og launaflokki samkvæmt 1. málsgrein 10. greinar. Hann er 1.6% fyrir hvert ár, sem iðgjöld hafa verið greidd til sjóðsins, í lægsta launaflokki og hækkar um 0.02% við hvern flokk upp í 2.0% af launum fyrir hvert ár í hæsta flokki. Fyrir hvert starfsár, eftir að iðgjaldagreiðslu lýkur og þar til sjóðfélaginn öðlast rétt til að láta af störfum og fá ellilífeyri, bætist við 1% af launum í öllum flokkum, en 2% fyrir hvert starfsár eftir að iðgjaldagreiðslu er lokið og hann hefur öðlazzt rétt til að fá ellilífeyri.

Heimilt er stjórn sjóðsins að greiða ellilífeyrisþegum á aldrinum 65 til 67 ára uppbót á lífeyri allt að einstaklingslífeyri almannatrygginga. Það er skilyrði fyrir slíkri uppbót, að sjóðfélaginn sé ekki lengur fullfær um að gegna starfi sínu. Til sönnunar því ber viðkomanda að leggja fram umsögn yfirmanns síns um starfs-hæfnina og vottorð tryggingayfirlæknis um heilsufar.

13. gr.

Hver sjóðfélagi, sem ófær verður til að gegna því starfi, sem hann hefur gegnt þangað til, og eigi á kost á öðru jafngóðu starfi við hans hæfi hjá stofnun þeirri, er hann hefur unnið hjá, eða annarri stofnun, sem tryggir starfsfólk sitt í sjóðnum, eða missir einhvern hluta af launum sínum sökum slíkrar örorku, á rétt á örorkulífeyri, ef tryggingayfirlæknir, í samráði við landlækni, metur örorkuna meiri en 10%. Örorkumat þetta skal aðallega miðað við vanhæfni sjóðfélaga til að gegna starfi því, er hann hefur gegnt að undanförunu.

Hámark örorkulífeyris miðast við áunninn lífeyrisrétt samkvæmt 12. gr., að viðbættum einstaklingslífeyri almannatrygginga. Ef rekja má aðalorsök örorkunnar til starfs í þágu stöðu þeirrar, sem öryrkinn gegndi, skal þó reikna áunninn lífeyrisrétt eins og sjóðfélaginn hefði gegnt stöðu sinni til 65 ára aldurs. Áunnin lífeyrisréttindi skulu reiknast af launum í því starfi, sem sjóðfélaginn gegndi síðast, eins og þau eru á hverjum tíma.

Sé örorka sjóðfélagans á milli 10% og 50%, er örorkulífeyrir hans sami hundr- aðshluti af hámarksörorkulífeyri eins og örorkan er metin. Sé örorkan metin 50% til 75%, er örorkulífeyririnn 50% af hámarkinu að viðbættum 2% af því fyrir hvert 1%, sem örorkan er metin umfram 50%. Sé örorkan metin 75% eða meiri, greiðist hámarksörorkulífeyrir að frádregnum örorkulífeyri almannatrygginga. Þegar öryrki, sem metinn er undir 75%, nær 65 ára aldri, fær hann greiddan ellilífeyri samkvæmt ákvæðum 12. gr. Frá sama tíma fellur niður örorkulífeyrir hans. Þó skal hann halda til 67 ára aldurs þeim hluta hans, sem miðaður er við lífeyri almannatrygginga.

Skýlt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur hans, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt, sem nauðsynlegar eru til að dæma um rétt hans til örorkulífeyris.

Stjórn sjóðsins er heimilt að lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti.

Sömuleiðis ber stjórn sjóðsins að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfskaparvita frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi öryrkinn á þeim tíma, sem örorkan óx, ekki verið í þjónustu annarra en þeirra aðila, sem tryggja starfsfólk sitt í sjóðnum.

14. gr.

Nú andast sjóðfélagi og lætur hann eftir sig maka á lífi, og á þá hinn eftirlifandi maki rétt til lífeyris úr sjóðnum.

Upphæð makalífeyris ákvarðast þannig, að samanlagður makalífeyrir úr sjóðnum og maka- eða ellilífeyrir, sem makinn kann að eiga rétt á frá almannatryggingunum, er hundr- aðshluti af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, er hinn látni gegndi síðast. Ef starfstími sjóðfélagans hefur verið 30 ár eða skemmri, er hundr- aðshluti þessi 20% af greiddum launum að viðbættu 1% fyrir hvert iðgjaldagreiðsluár. Fyrir hvert ár, sem hinn látni hafði starfað, eftir að iðgjaldagreiðslu lauk, en áður en hann öðlaðist rétt til ellilífeyris, hækkar makalífeyririnn um ½% af launum, en um 1% fyrir hvert starfsár, eftir að iðgjaldagreiðslu var lokið og hann öðlaðist rétt til að taka ellilífeyri.

Sé makalífeyrir samkvæmt næstu málsgrein hér á undan lægri en tvöfaldur einstaklingslífeyrir almannatrygginganna, skal greiða úr sjóðnum þeim makalífeyrisþegum, sem rétt eiga á maka- eða ellilífeyri frá almannatryggingunum, það sem á vantar að samanlagður lífeyrir þeirra nái tvöföldum einstaklingslífeyri almannatrygginganna. Þó skal greiðsla sjóðsins aldrei fara fram úr hundr- aðshlutum þeim, sem nefndir eru í 2. málsgrein þessarar greinar.

Nú hefur sjóðfélagi gengið í hjónaband, eftir að hann var orðinn 60 ára, eða á þeim tíma, er hann naut lífeyris úr sjóðnum eða hann var lagstur banaleguna,

og úrskurðar þá stjórn sjóðsins, hvort eftirlifandi maki hans skuli njóta lífeyris úr sjóðnum eða eigi.

Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband að nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. Veiti síðara hjónabandið einnig rétt til lífeyris, má eftirlifandi maki velja um, hvort hann tekur lífeyrinn eftir fyrri eða síðari makann.

Þegar sjóðfélagi deyr, sem verið hefur tvígiftur, og lætur eftir sig tvo maka á lífi, skiptist makalífeyririnn milli þeirra, í beinu hlutfalli við þann tíma, sem hvor þeirra hefur verið giftur hinum látna sjóðfélaga á þeim tíma, er hann ávann sér lífeyrisréttindi og/eða naut lífeyris úr sjóðnum. Ef annar hinna eftirlifandi maka giftist að nýju, fellur allur lífeyririnn til hins, en skiptist aftur, sé því hjónabandi slitið, enda veiti síðara hjónabandið ekki rétt til lífeyris úr sjóðnum, eða öðrum hliðstæðum sjóði. Hliðstæð regla gildir, séu réttahafar makalífeyris fleiri en tveir.

15. gr.

Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og tekur jafnframt við öðru starfi hjá stofnun, er veitir aðgang að sjóðnum, lægra launuðu en því, er hann gegndi áður, og skal þá reikna lífeyri eftir því starfinu, sem hærra var launað.

Sama regla gildir, þegar sjóðfélagi verður af heilsufarsástæðum að láta af stöðu sinni, en tekur við öðru, léttara og lægra launuðu starfi, er veitir aðgang að sjóðnum. Þegar svo stendur á, sem í þessari mgr. ræðir um, er sjóðfélaga heimilt að kaupa sér réttindi í sjóðnum fyrir þann tíma, sem úr hefur fallið. Stjórn sjóðsins getur krafizt vottorðs tryggingayfirlæknis til sönnunar því, að sjóðfélaginn verði að láta af stöðu sinni vegna heilsubrests.

16. gr.

Börn eða kjörbörn, sem sjóðfélagi lætur eftir sig, er hann andast, og yngri eru en 18 ára, skulu fá árlegan lífeyri úr sjóðnum, þar til þau eru fullra 18 ára að aldri, enda hafi hinn látni séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Sama gildir um börn eða kjörbörn, er sá maður lætur eftir sig, er naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, er hann andaðist.

Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er sam- anlagður lífeyrir þess frá almannatryggingum og úr þessum sjóði 50% hærrí en barnalífeyrir almannatrygginga. Að öðrum kosti er lífeyririnn tvöfaldur barnalífeyrir almannatrygginga.

Sama rétt öðlast börn og kjörbörn þeirra sjóðfélaga, er njóta elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, þó svo, að barnalífeyrir úr þessum sjóði til barna eða kjörbarna örorkulífeyrisþega skal vera jafnmargir hundraðshlutar af fullum barnalífeyri eins og örorkulífeyrir hans er margir hundraðshlutar af hámarksörorkulífeyri.

Fóstur börn, er sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, njóta sama réttar og börnum og kjörbörnum er veittur hér að framan.

17. gr.

Nú lætur sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku af stöðu þeirri, er veitti honum aðgang að sjóðnum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd með vöxtun iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn. Stjórn sjóðsins ákveður vextina með hliðsjón af ávöxtun sjóðsins. Hafi hann verið sjóðfélagi í 5 ár, er hann lætur af stöðunni, getur hann með samþykki sjóðstjórnarinnar valið um, hvort hann fær iðgjöld sín endurgreidd eða hann lætur þau standa inni í sjóðnum. Velji hann síðari kostinn, fellur niður réttur hans og skylda til að greiða framvegis iðgjöld til sjóðsins og réttur hans til örorkulífeyris. Ellilífeyrir hans

og lífeyrir eftirlátins maka, sbr. 12. og 14. gr., miðast þá við starfstíma hans og laun þau, er hann hafði, er hann lét af stöðu þeirri, er veitti aðgang að sjóðnum, en tekur sömu breytingum og lífeyrir annarra, eftir að taka lífeyris hefist. Hafi hann gegnt stöðunni skemur en 30 ár, skal lífeyrir barna hans ákveðinn þannig, að full upphæð samkvæmt 16. gr. skal margfölduð með hlutfallinu á milli þess ellilífeyris, sem hann hefur öðlzt rétt til, og þess ellilífeyris, sem hann hefði öðlzt rétt til, ef hann hefði gegnt starfinu í 30 ár.

Sé staða eða starfi sjóðfélaga lagður niður, á hann rétt á að vera áfram í sjóðnum og greiða iðgjöld, sem miðuð séu við laun í þeim launaflokki, er staða hans var í, er hún var lögð niður. Nýtur hann þá sömu réttinda úr sjóðnum sem hann hefði gegnt starfi sínu áfram.

18. gr.

Þeir, sem keypt hafa sér og ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 51 27. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, enda greiði þeir iðgjöld sín samkvæmt ákvæðum þeirra frá þeim tíma, er þau öðlast gildi.

Þeir, sem urðu sjóðfélagar 1. júlí 1944, en höfðu eigi keypt sér eða ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 51 27. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, og miðast réttur þeirra þá við allan starfstíma þeirra, enda greiði þeir sjóðnum jafnhá iðgjöld sem þeim hefði borið að greiða samkv. lögum nr. 51 1921, ef þeir þá hefðu verið tryggingarskyldir, um allt að 10 ára tíma. Um tilhögun iðgjaldagreiðslu þessarar fer eftir nánari fyrirmælum stjórnar sjóðsins.

19. gr.

Nú flyzt starfsmaður, er verið hefur í lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins, í starf, sem veitir aðgang að öðrum lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum, og má þá endurgreiða með vöxtum öll iðgjöld, sem greidd hafa verið í sjóðinn hans vegna. Það er skilyrði fyrir þessari endurgreiðslu, að hún gangi til kaupa á lífeyrisréttindum fyrir viðkomandi mann í þeim sjóði, er hann flyzt til. Þó má aldrei endurgreiða hærri upphæð en þarf til þess að kaupa réttindi í hinum nýja sjóði, er svari til þess starfstíma, er sjóðfélaginn hafði öðlzt.

Sjóðstjórninni er heimilt að nota sömu endurgreiðslureglu þegar sjóðfélagi flyzt í annan sjóð, sem viðurkenndur er af fjármálaráðuneytinu, eða kaupir sér lífeyri hjá tryggingarfélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir, enda gildi þar sömu reglur um endurkaup og greiðslu lífeyris eins og ákveðnar eru í þessum lögum.

Á tilsvarendi hátt er sjóðstjórninni heimilt, að fengnu samþykki fjármálaráðherra, að veita viðtöku, vegna manns, er gerist sjóðfélagi í þessum sjóði, fé því, er kann að vera endurgreitt hans vegna úr sjóði, tryggingafélagi eða stofnun, sem að framan greinir, og veita honum réttindi í samræmi við það.

Einnig getur stjórnin, þegar sérstaklega stendur á, og með samþykki fjármálaráðherra, heimilað réttindakaup aftur í tímann, þó að ekki sé um að ræða yfirfærslu á réttindum annars staðar frá. Það skal meðal annars sett sem skilyrði fyrir slíkum réttindakaupum, að mælt sé með þeim af forstöðumanni þeirrar stofnunar, er starfsmaðurinn vinnur hjá, að gengið sé frá réttindakaupunum innan árs frá því starfsmaðurinn var ráðinn og að starfsmaðurinn sé eldri en 35 ára, þegar hann öðlast aðgang að sjóðnum.

20. gr.

Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með 1/12 árslífeyrisins fyrir fram á hverjum mánuði.

21. gr.

Nánari ákvæði um skipulag sjóðsins og starfsemi hans skal setja með reglugerð, er fjármálaráðherra staðfestir, en stjórn sjóðsins semur.

22. gr.

Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt, og eigi má halda lífeyrisfé eftir til greiðslu opinberra gjalda.

23. gr.

Þeir, sem orðnir voru sjóðfélagar fyrir gildistöku laga þessara og eiga betri lífeyrisrétt samkvæmt eldri lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, skulu halda honum.

24. gr.

Frá og með 1. janúar 1964 skulu allir sjóðfélagar öðlast full réttindi samkvæmt lögum um almannatryggingar. Allir sjóðfélagar, sem gjaldskyldir eru til almannatrygginganna, skulu frá sama tíma greiða fullt gjald til þeirra. Stjórn sjóðsins semur við Tryggingastofnun ríkisins um uppgjör fyrir liðinn tíma í samræmi við ákvæði almannatryggingalaga um það atriði.

Sjóðfélagar, sem fengið hafa lífeyri fyrir 1. janúar 1964, skulu fá greiddan lífeyri samkvæmt ákvæðum þessara laga frá gildistöku þeirra. Þeim lífeyrisþegum, er fengu greiddan lífeyri samkvæmt 18. gr. fjárlaga og höfðu að honum meðtöldum hærri lífeyri eftir gömlu reglunum en hinar nýju mundu veita þeim, skal greidd uppbót þannig, að þeir haldi sama heildarlífeyri og þeir höfðu áður. Ríkissjóður endurgreiðir Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins mismuninn á þeim lífeyri, sem þannig verður greiddur, og þeim lífeyri, er viðkomandi lífeyrisþegum bar samkvæmt eldri reglum. Þó skulu sjálfseignastofnanir, sem fengið hafa aðgang að sjóðnum, greiða þennan mismun fyrir þá lífeyrisþega, er verið hafa þeirra starfsmenn.

25. gr.

Nú verður almenn hækkun á áður úrskurðuðum elli-, örorku- og makalífeyri, vegna almennrar hækkunar á launum opinberra starfsmanna, sbr. 12., 13. og 14. gr., og endurgreiðir þá ríkissjóður Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins þá hækkun, er þannig verður á lífeyrisgreiðslum.

26. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1964. Jafnframt eru þá úr gildi numin lög nr. 64/1955, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, og lög nr. 11 frá 20. marz 1959, um breytingu á þeim lögum, 3. gr. laga nr. 111/1954 og 1. mgr. 53. gr. laga nr. 33/1958, báðar að því er varðar lífeyri úr Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins, svo og önnur ákvæði, sem fara kunna í bága við ákvæði laga þessara.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta er samið af stjórn Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins, þeim Hákonni Guðmundssyni, hæstaréttarráttara, Guðmundi Guðmundssyni, tryggingafræðingi og Sigtryggi Klemenzsyni, ráðuneytisstjóra. Fylgdi því svo hljóðandi greinargerð:

Hinn 13. september 1961 ritaði fjármálaráðherra, Gunnar Thoroddsen, stjórn Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins svo hljóðandi bréf:

„Með bréfi, dags. 15. f. m., hefur stjórn Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins beint því til ráðuneytisins, að æskilegt væri að fram færi endurskoðun á lögum sjóðsins, einkum með tilliti til sambands sjóðsins við almannatryggingar, að því er varðar lífeyrisgreiðslur.

Ráðuneytið fellst á, að rétt sé að slík endurskoðun fari fram og felur hér með stjórn lífeyrissjóðsins að annast hana og senda ráðuneytinu að henni lokinni tilögur sínar um þetta efni.“

Samkvæmt fyrirætlum í ofangreindu bréfi hefur stjórn Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins samið frumvarp það, sem hér liggur fyrir.

Þegar lög nr. 101/1943 um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins voru sett, voru í gildi hinar svo kölluðu skerðingarreglur alþýðutrygginganna. Horfur voru þá á því, að elli-, örorku- og makalífeyrir frá Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins yrði í flestum tilfellum svo háar, að þeir, sem slíks lífeyris nytu, gætu ekki samtímis notið tilsvarendi lífeyris frá alþýðutryggingunum. Þótti því ekki ástæða til að breyta því fyrirkomulagi, er ákveðið var með setningu alþýðutryggingalaganna, að sjóðfélagar í Lífeyrissjóði embættismanna skyldu standa utan við alþýðutryggingarnar að því er tæki til elli-, örorku-, maka- og barnalífeyris, enda hafa þeir þar á móti notið ívilnana um greiðslur persónugjaldanna til þeirra, nú síðast greitt sem næst $\frac{1}{3}$ þeirra.

Þegar skerðingarákvæðin féllu úr gildi, 1. janúar 1961, kom sú skoðun víða fram, að opinberir starfsmenn ættu að gerast fullgildir aðilar að almannatryggingunum, en lífeyrissjóðir þeirra starfrækjast áfram sem viðbótartrygging. Í frumvarpi því, sem hér liggur fyrir, hefur verið farið inn á þessa braut, og liggja til þess ýmsar ástæður. Frá sjónarmiði almannatrygginganna er það að mörgu leyti óæskilegt, að til séu vissir hópar manna, sem hafi þar sérstöðu, enda er nú stefnt að því að afnema það með breytingu á lögnum um almannatryggingarnar.

Frá því lög nr. 101/1943 voru sett, hafa ekki verið gerðar á þeim neinar grundvallarbreytingar. Að vísu voru lög gefin út að nýju sem lög nr. 64/1955. En það var ekki vegna þess að grundvallarreglum laganna væri breytt, heldur til að fella inn í lög in ýmsa minni háttar viðauka og breytingar, sem á þeim höfðu verið gerðar.

Á þeim tæpum 19 árum, sem liðin eru frá því reglur laga nr. 101/1943 um elli- og örorkulífeyri starfsmanna ríkisins og makalífeyri eftirlátinna maka þeirra tóku gildi (1. júlí 1944), hefur komið í ljós einn alvarlegur galli á þeim. En það er, að lífeyririnn hefur reynzt ófullnægjandi. Af þeim sökum hefur hvað eftir annað orðið að setja sérstök lagaákvæði um uppbætur á lífeyrinn, og hafa þær uppbætur verið greiddar úr ríkissjóði.

Tvær meginástæður liggja til þess, að lífeyririnn hefur reynzt ófullnægjandi. Önnur ástæðan er verðbólgan, sem hér hefur verið ríkjandi, með hraðfara hækkunum á krónutölu launa. Undir slíkum kringumstæðum dregur 10 ára meðaltalið laun þau, sem lífeyrir, annar en barnalífeyrir, hefur verið miðaður við, niður á langtum lægra launastig en í gildi er, þegar menn byrja að taka lífeyri. Og ósamræmið vex stöðugt, ef verðbólgan heldur áfram. Hin er sú, að enda þótt 60% kynni að vera nægjanlega há eftirlaunaprósenta, ef hún reiknaðist af heildarvinnutekjum, er hún ófullnægjandi, ef mikið vantar á, að svo sé. En þróunin í launamálum hefur verið þannig, að ríkisstarfsmenn hafa átt erfitt með að komast af með embættislaun sín, og þess vegna fjölmargir tekið þann kost að auka tekjur sínar með aukavinnu. En slíkar tekjur hafa ekki áhrif á lífeyri úr lífeyrissjóðnum, enda væri nær ógerlegt að innheimta iðgjald af þeim. Sú regla hefur verið mjög algeng hin síðari ár, að menn fengju á 18. gr. fjárlaga uppbót á ellilífeyri, svo mikla, að heildarlífeyrir þeirra næmi 80% af launum, eins og þau voru, þegar þeir létu af störfum.

Við endurskoðun laganna hefur fyrst og fremst verið byggt á þeirri reynslu, sem fengizt hefur af starfsemi Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins frá stríðslokum. En stjórn sjóðsins hefur einnig kynnt sér og haft nokkra hliðsjón af, hvernig lífeyris- og eftirlaunamálum ríkisstarfsmanna er háttað í grannlöndum vorum, Noregi, Danmörku, Svíþjóð og Englandi.

Breytingar laganna eru við það miðaðar, að tryggja opinberum starfsmönnum, sem lög þessi taka til, og eftirlátnum mökum þeirra og börnum, viðhlítandi ellilífeyri og maka- og barnalífeyri, án þess að stöðugt þurfi nýja lagasetningu um uppbætur á lífeyrinn. Þessu er reynt að ná með eftirtöldum ráðstöfunum:

- 1) Allir þeir, sem lög þessi taka til, fá fullan lífeyrisrétt hjá almannatryggingunum. En ætla má, að lífeyrir almannatrygginganna verði í meginatriðum látinn taka breytingum í samræmi við breytingar á kaupmætti krónunnar.
- 2) Reglan um að miða elli-, örorku- og makalífeyri við meðaltal síðustu 10 ára er felld niður og þess í stað miðað við síðustu laun sjóðfélagsans.
- 3) Gert er ráð fyrir, að ef almenn hækkun verður á launum opinberra starfsmanna, skuli lífeyrisgreiðslur úr sjóðnum hækka á tilsvarandi hátt, en ríkissjóður endurgreiða sjóðnum þá hækkun á lífeyrisgreiðslum, sem af því leiðir.

Samanlagður ellilífeyrir úr sjóðnum og almannatryggingalífeyrir fyrir einhleyp-an karlmann, sem starfað hefur 30 ár í þjónustu ríkisins, verður um 75% af síðustu launum. En sé um hjón að ræða, sem bæði eiga ellilífeyrisrétt hjá almannatryggingunum, verður samanlagður lífeyrir þeirra misjafn eftir launaflokkum, frá 85% í hæsta launaflokki og upp undir 100% í lægsta launaflokki, miðað við núgildandi launalög. Þess ber þó að geta, að giftir lífeyrisþegar eru varla til úr lægra launaflokki en 12., og örfáir úr honum. Lífeyrir hjóna verður því á bilinu 85% til 95% af síðustu launum fyrir 30 ára starfstíma. Meðalellilífeyrir fyrir alla launaflokka, og gifta og ógifta til samans, má ætla að verði mjög nálægt 80% af síðustu launum, miðað við 30 ára starfstíma.

Hækkun lífeyrisins kemur að sjálfsögðu fram við það, að opinberir starfsmenn fá nú lífeyri frá almannatryggingunum. Ekki var þó unnt að leysa málið á svo einfaldan hátt, að láta eldri reglur sjóðsins óbreyttar en veita mönnum að auki aðild að almannatryggingunum. Með því hefði samanlagður lífeyrir hjóna í lægstu launaflokkunum orðið hærri en launin. Auk þess hefðu menn í þeim launaflokkum varið óeðlilega miklu af tekjum sínum til lífeyriskaupna. Þess vegna var farin sú leið að hafa trygginguna í sjóðnum hækkandi með hækkandi launum.

Kostnaðinn af þeirri hækkun, sem verður á lífeyrisgreiðslum samkvæmt nýju reglunum, er sjóðfélögunum ætlað að bera að sínum hluta, þ. e. 40% af honum. Vísast um það til greinargerðar fyrir 10. gr. Þeir greiða það með því að greiða fullt gjald til almannatrygginganna, en flestir þeirra greiða framvegis nokkru lægra en áður til sjóðsins. Ríkissjóður greiðir einnig sinn hluta kostnaðarins með auknu framlagi til almannatrygginganna, sem orsakast af því að lífeyrisþegar Lífeyris-sjóðs starfsmanna ríkisins bætast nú í hóp lífeyrisþega almannatrygginganna. Hins vegar lækkar framlag ríkissjóðs til uppbótar á lífeyri til núverandi lífeyrisþega sjóðsins.

Athugað hefur verið, hvaða breytingar mundu verða á lífeyrisgreiðslum við tilkomu hinna nýju regna hjá þeim, sem nutu lífeyris í ársbyrjun 1963. Kemur þá í ljós, að flestir lífeyrisþegar fá nokkru hærri heildarlífeyri eftir nýju reglunum en eftir þeim gömlu, eins og vænta mátti. Þó eru nokkrir aðilar, bæði ellilífeyrisþegar og ekkjur, sem hæstar uppbætur hafa fengið á 18. gr. fjárlaga, er hafa hærri eftir gömlu reglunum en þeim nýju. Samkvæmt 2. mgr. 24. gr. er gert ráð fyrir, að þessir lífeyrisþegar fái sama heildarlífeyri og áður.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal þetta tekið fram:

Óbreytt.	Um 1. gr.
Óbreytt.	Um 2. gr.
	Um 3. gr.

I.

- a. Aðalbreytingin frá eldri lögum er sú, að starfsmenn við ríkisstofnanir, sem sérstakan fjárhag hafa, eru nú skyldutryggðir í sjóðnum samkvæmt I a., en áður var aðeins heimild til að taka þá í tölu sjóðfélaga. Sú heimild hefur að

vísu yfirleitt verið notuð. En oft hefur það verið svo um nýjar stofnanir, að inntökubeiðni hefur dregizt á langinn. Það hefur valdið sjóðnum nokkrum óþægindum, en þó einkum starfsmönnum þessara stofnana og stofnununum sjálfum, er þá þurfa að borga iðgjöld mörg ár aftur í tímann.

Tilvísun í launalög fellur að sjálfsgöðu niður með þeim.

- b. Rétt þykir að taka fram, að starfsmenn þeirra stofnana, sem fengið hafa aðild að sjóðnum samkvæmt eldri lögum, verði áfram í sjóðnum, nema hlutaðeigandi stofnun segi aðildinni upp. Heimild til að taka nýjar stofnanir af þessu tagi inn var felld niður með breytingu laganna 1955.

II.

Af starfsmönnum þeim, er liður I a. tekur til, eiga barnakennarar, hjúkrunarkonur og ljósmæður rétt á lífeyri úr lífeyrissjóðum, sem stofnaðir hafa verið með lögum. Rétt á lífeyri úr sjóðum, sem stofnaðir hafa verið með reglugerð, staðfestri af fjármálaráðherra fyrir gildistöku laga þessara, eiga til dæmis starfsmenn Landsbanka Íslands, Útvegsbanka Íslands, Búnaðarbanka Íslands, svo og ýmsir verkfræðingar.

Um 4. gr.

Grein þessi er efnislega samhljóða 2. tölulið 4. gr. í lögum nr. 64/1955.

Um 5. gr.

Óbreytt.

Um 6. gr.

Óbreytt.

Um 7. gr.

Grein þessi er óbreytt að öðru en því, að í stað orðanna „hinni umboðslegu endurskoðun“ í síðari málsgrein, kemur: ríkisendurskoðuninni.

Um 8. gr.

Óbreytt.

Um 9. gr.

Óbreytt.

Um 10. gr.

Í þessari grein eru verulegar breytingar frá því, er áður var. Veigamesta breytingin er sú, að gert er ráð fyrir, að sjóðfélagar greiði mismunandi hundradshluta af launum, eftir því hve há laun þeirra eru. Að því er stefnt, að samanlagt gjald til sjóðsins og iðgjald til almannatrygginga fyrir ógiftan karlmann verði sem næst sami hundradshluti af launum, hver sem launin eru. Hingað til hafa allir greitt 4% af launum til sjóðsins og auk þess sem næst einn þriðja af iðgjaldi (persónugjaldinu) til almannatrygginganna. Fyrir ógifta karla er það gjald 0.44% af launum í hæsta launaflokki, 1.12% í þeim lægsta og 0.75% í IX. launaflokki, sem er fjölmennastur. Lætur mjög nærri, að ógiftir karlar hafi til jafnaðar greitt 0.75% af launum til almannatrygginganna. Nú er það meginreglan, að eftir 30 ára starfstíma verði lífeyrisgreiðslur frá sjóðnum og almannatryggingunum 25% hærrí en lífeyrir sjóðsins var. Ef greiðsla sjóðfélaganna hækkar að sama skapi, á hún að verða: $(4\% + 0.75\%) 1.25 = 5.9375\%$. Það lætur því mjög nærri, að samanlögð iðgjöld til sjóðsins og almannatrygginganna ættu að vera 6% af launum.

2. mgr. er óbreytt.

Síðari hluti 3. mgr. er felldur niður, enda ekki líklegt að hann hafi neina þýðingu hér eftir.

4. mgr. er óbreytt.

Í 5. mgr. er lágmarksaldurinn hækkaður úr 18 árum í 20 ár. Reynslan hefur sýnt að mikið af því fólki, sem kemur í sjóðinn innan við tvítugt, fer úr honum aftur eftir fá ár, oft eftir 5 ár, þegar það hefur fengið lán úr sjóðnum. Það er og fátítt annars staðar, að starf fyrir tuttugu ára aldur veiti eftirlaunarétt.

Í síðustu málsgrein er efnislega sú breyting, að regla, sem áður gildi um hér- aðslækna, er nú einnig látin ná til sóknarpresta.

Um 11. gr.

Öbreytt.

Um 12. gr.

Fyrsta breytingin í þessari grein er, að réttur til lífeyris fæst eftir 5 ára iðgjaldaþrenging, en áður var miðað við 10 ár. Tilfni breytingarinnar er, að nú kemur ellilífeyrir úr þessum sjóði til viðbótar ellilífeyri almannatrygginganna. Sem viðbót við almannatryggingalífeyrinn getur lágur lífeyrir gert nokkurt gagn, þó að hann væri allsendis ófullnægjandi einsamall.

2. mgr. var áður síðasta málsgrein 16. greinar, sbr. lög nr. 11 frá 20. marz 1959.

Tvær meginbreytingar hafa verið gerðar á því, hvaða hundraðshluta af launum hvert iðgjaldgreiðsluár gefur í eftirlaun. Önnur er sú, að hvert iðgjaldgreiðsluár gefur nú sama hundraðshluta af launum í eftirlaun. Áður var hundraðshlutinn stighækkandi með lengingu iðgjaldsgreiðslutímans. Ástæðan til þess að horfið var frá þessu váttryggingarlega sjónarmiði er, að reynslan hefur sýnt, að lítt gerlegt er að byggja fullnægjandi eftirlaunakerfi á váttryggingalegum grundvelli eingöngu, þegar þróun kaupgjalds og verðlags er með þeim hætti, sem hér hefur verið síðustu tuttugu árin. Viðast hvar annars staðar er það líka venja að láta öll starfsárin gilda jafnt við ákvörðun eftirlauna. Hin breytingin er, að hundraðshluti sá, sem hvert iðgjaldgreiðsluár gefur, er mismunandi eftir launaflokkum. Hann er því hærri, því hærri sem launin eru, enda er sjóðfélögum ætlað að greiða því hærri hundraðshluta af launum í iðgjald til sjóðsins, því hærri sem launin eru, sbr. 10. gr. Ástæðan fyrir þessu er sú, að ellilífeyrir úr þessum sjóði kemur framvegis til viðbótar ellilífeyri almannatrygginganna, sem er eins fyrir alla, og þess vegna mismunandi hundraðshluti af launum eftir því, hve há þau eru, því lægri sem þau eru hærri. Miðað við núverandi laun og ellilífeyri almannatrygginga fyrir einstaklinga mundi 30 ára starfstími gefa sem næst 75% af launum þeim, er ellilífeyrir miðast við, í samanlagðan ellilífeyri sjóðsins og almannatrygginganna, í öllum launaflokkum. Þar sem makalífeyrir almannatrygginganna kemur til viðbótar, yrði hundraðshlutinn í flestum launaflokkum á milli 85% og 95%. Á það skal bent, að hækki laun opinberra starfsmanna hlutfallslega meira en ellilífeyrir almannatrygginganna, lækka framangreindir hundraðshlutar nokkuð.

Veigamiklar breytingar frá gildandi lögum liggja í því, að hér er gert ráð fyrir að reikna ellilífeyri eftir launum í því starfi, er sjóðfélaginn gegndi síðast, í stað þess að reikna meðaltal af launum síðustu tíu ára, og að gert er ráð fyrir, að ellilífeyrir breytist á tilsvarendi hátt og laun. Sjóðfélagar hafa margoft sett fram óskir um fyrra atriðið, enda er það mikið tíðkað, bæði hér á landi og víða erlendis. Um síðara atriðið vísast til almennu greinargerðarinnar.

Nokkur breyting er það frá eldri reglum, að sjóðfélagi, sem lokið hefur 30 ára iðgjaldgreiðslu en ekki náð þeim aldri að hann megi hætta störfum og fá ellilífeyri, fær 1% af launum í viðbótarlífeyri fyrir hvert ár, er hann gegnir starfi sínu á þessu tímabili. Gegni hann starfi, eftir að hann á rétt á að fara að taka ellilífeyri, fær hann eins og verið hefur 2% fyrir hvert ár, sem hann gegnir starfi sínu eftir það. Samkvæmt þessu gæti maður, sem byrjaði starf hjá ríkinu 20 ára, náð 100% af síðustu launum í ellilífeyri, ef hann ynni til 70 ára aldurs, það er eftir 50 ára starfstíma. Fyrstu 30 árin gefa 75%, næstu 15 ár 15% og síðustu 5 árin 10%.

Það getur vart talizt athugavert, þó að maður, sem gegnt hefur opinberri þjónustu svo lengi, haldi fullum launum, er hann lætur af störfum.

Síðasta málsgreinin er nýmæli, sem er sett vegna þess, að ellilífeyrir almanna-trygginganna byrjar ekki fyrr en við 67 ára aldur.

Um 13. gr.

1. málsgrein þessarar greinar er óbreytt.

Breytingar á 2. málsgrein eru bein afleiðing af breytingunum á ellilífeyrisreglunum, og þarfnast því ekki frekari skýringa.

Í 3. málsgrein er það nýmæli, að örorkulífeyrir er fleiri hundraðshlutar af hámarksörorkulífeyri en örorkan er metin, ef hún er yfir 50%. Tílefni þessarar breytingar er, að það virðist vera reynsla, bæði hér og erlendis, að mönnum með háa örorku gangi tiltölulega verr að nýta þá starfsorku, sem þeir eiga eftir, heldur en þeim, er hafa lítið skerta starfsgetu. Eftir reglunni mundi maður, sem væri 60% öryrki, fá örorkulífeyri, er næmi 70% af hámarksörorkulífeyri samkvæmt 2. mgr. Sá, sem er metinn 75% öryrki eða meira, á samkvæmt þessu rétt á hámarksörorkulífeyri. En hann á þá rétt á örorkulífeyri frá almannatryggingunum. Ef sá lífeyrir kæmi sem viðbót, yrði um stórt stökk að ræða í örorkulífeyrinum við 75% örorkustigið. Ekki er tílefni til slíks, og er því örorkulífeyrir sjóðsins lækk-aður um leið og menn öðlast rétt til örorkulífeyris almanna-trygginganna um þá upphæð, er honum nemur.

4., 5. og 6. mgr. eru óbreyttar.

Um 14. gr.

Meginbreytingarnar á þessari grein eru hækkun makalífeyrisins, niðurfelling á biðtímanum og að makalífeyririnn skuli fylgja launum í því starfi, er sjóðfélaginn gegndi síðast.

Eftir 30 ára starfstíma verður makalífeyrir nú 50% af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, er hinn látni sjóðfélagi gegndi síðast. Það er sama hundraðshluta-hækkun (25%) eins og á ellilífeyrinum. Hækkunir makalífeyris fyrir hvert starfsár umfram 30 eru helmingur af því, sem hækkun ellilífeyrisins nemur, sbr. 12. gr.

Makalífeyririnn er ákveðinn þannig, að samanlagður lífeyrir úr sjóðnum og maka- eða ellilífeyrir frá almannatryggingunum sé ákveðinn hundraðshluti af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, er hinn látni sjóðfélagi gegndi síðast, og fer sá hundraðshluti eftir því, hve starfstíminn var langur. Greiðslurnar úr sjóðnum verða því misjafnar eftir því, hvort hinn eftirlifandi maki á lífeyrisrétt hjá almannatryggingunum eða ekki. Þetta er tilsvarendi og gerist, þegar örorkulífeyrisþegi nær 67 ára aldri. Þá lækkar greiðsla sjóðsins. Það getur einnig komið fyrir með ellilífeyrisþega, sbr. síðustu málsgrein 12. gr.

Undantekning frá aðalreglunni er gerð í 3. mgr. fyrir þau tilvik, þar sem makalífeyririnn samkvæmt 2. mgr. nær ekki tvöföldum einstaklingslífeyri almanna-trygginganna. Það ákvæði leiðir til þess, að eftirlátnir makar (ekkjur) með lágan makalífeyri mundu fá nokkra hækkun við 67 ára aldur. Slíkt mundi helzt koma til hjá eftirlátnum mökum þeirra starfsmanna, sem hefðu verið stuttan tíma í opinberri þjónustu.

Tílefni þess, að biðtíminn er felldur niður, er sumpart óskir sjóðfélaganna um þetta og sumpart sú staðreynd, að oft hafa verið teknar á fjárlög greiðslur til ekkna sjóðfélaga, sem ekki höfðu náð 10 ára starfstíma. Með því að fella biðtímann niður, ætti slíkt ekki að koma til í framtíðinni.

Vegna niðurfellingar biðtímans, fellur 2. mgr., sem áður var, niður.

Við breytinguna á launagrundvelli þeim, sem makalífeyrir reiknast eftir, verður 5. mgr., sem áður var, óþörf.

Þá hefur 4. mgr., um lækun á lífevri vegna aldursmunar hjóna, verið felld niður. Hún hefur haft litla fjárhagslega þýðingu, en valdið verulegum leiðindum í framkvæmd.

4. mgr. er 6. mgr., sem áður var, óbreytt.

5. mgr. er 7. mgr., sem áður var, óbreytt.

6. mgr. er ný. Hún er tekin upp vegna eindreginna tilmæla 7. fulltrúaráðsfundar Kvenréttindafélags Íslands. Tilsvarandi reglur eru í gildi hjá grannþjóðum okkar.

Um 15. gr.

Í þessari grein eru engar efnislegar breytingar. Fyrri málsgreinin er tekin úr síðustu málsgrein 14. gr., sem áður var. Síðari málsgreinin er efnislega samhljóða 3. mgr. 16. gr., sem áður var, sbr. lög nr. 11/1959.

Um 16. gr.

Í þessari grein eru nokkrar efnisbreytingar.

Í fyrsta lagi er greiðsla lífevris framlengd frá 16 til 18 ára aldurs. Um þetta hafa oft komið fram tilmæli frá sjóðfélögum. Það er einkum rökstutt með því, að engu sérnámi sé lokið við 16 ára aldur. Það er einnig reglan í grannlöndum okkar, að barnalífeyrir sé greiddur til 18 ára aldurs.

Árlegur barnalífeyrir var áður 25% hærri en barnalífeyrir almannatrygginganna, þegar barnið átti framfæranda á lífi, en verður nú 50% hærri. Af þessu greiðir sjóðurinn þó aðeins $\frac{1}{3}$ þar til barnið nær 16 ára aldri, þar sem börn látinna sjóðfélaga fá eftirleiðis barnalífeyri almannatrygginganna. Þetta er sama regla og gildir í Lífevrisjóði togarasjómanna og undirmanna á farskipum, sjá 17. gr. laga nr. 78/1962.

Þá er það nýmæli, að börn ellilífeyrisþega fá barnalífeyri. Þessi regla gildir í grannlöndum okkar.

Um 17. gr.

Hér er sú breyting gerð, að reikna skuli vexti, í samræmi við ávöxtun sjóðsins, þegar sjóðfélaga, er fer úr sjóðnum, eru endurgreidd iðgjöld þau, sem hann hefur greitt í sjóðinn. Áður voru iðgjöldin endurgreidd vaxtalaus. Það hefur valdið talsverðri óánægju, einkum í seinni tíð, enda eru vextir nú miklu hærri en þeir voru, þegar ákvæðið var upphaflega sett, 1943. Það virðist líka vera að verða almenn regla hjá öðrum lífevrisjóðum að endurgreiða iðgjöldin með vöxtum.

Þar sem sjóðurinn er nú orðinn viðbótarsjóður við almannatryggingarnar, getur lífevri komið að gagni, þótt lágur sé. Þess vegna er tími sá, sem menn þurfa að hafa verið í sjóðnum, til þess að mega láta iðgjöld sín standa inni og halda lífevrisrétti fyrir sig og sína, lækkaður úr 10 árum í 5 ár, sbr. 12. gr.

Um 18. gr.

Þessi grein er tekin orðrét úr 17. gr. eldri laga, en tveir síðustu málslíðir þeirrar greinar eru felldir niður.

Fyrri málslíðurinn er felldur niður til að spara vinnu og tilkostnað. Það mundi hafa í för með sér mikinn tilkostnað að hafa sérstakt reikningshald yfir hina svo kölluðu réttindakaupamenn, þar til þeir væru allir úr sögunni. Ríkissjóður ábyrgist greiðslur úr sjóðnum, sbr. 20. gr. Undanfarið hefur ríkissjóður orðið að greiða verulegan hluta af lífevrinum. Búast má við, að svo verði áfram, ef áframhald verður á verðþenslunni og launahækkunum af þeim sökum. Einfaldast virðist í framkvæmd, að sjóðurinn greiði þann hluta lífevrisins, sem hann er fær um, en hitt sé svo gert upp við ríkissjóð í einu lagi.

Síðasti málslíður 17. gr., sem áður var, hefur enga þýðingu eftir að sjóðfélagnir hafa öðlazzt fullan rétt hjá almannatryggingunum.

18. gr., sem áður var, fellur að sjálfsögðu niður, um leið og sjóðfélagarnir öðlast full réttindi gagnvart almannatryggingunum.

Um 19. gr.

1. og 2. málsgrein eru 19. gr., sem áður var, óbreytt.

3. málsgrein er sett inn vegna óska einstakra ríkisstofnana, sbr. og samþykkt 22. þings B. S. R. B. um þetta efni. Þar kom það fram, að örðugleikar væru á að ráða til ríkisins starfsmenn, er hafa lífeyrisréttindi annars staðar, ef þeir eiga þess ekki kost að flytja lífeyrisréttindin með sér.

4. málsgrein styðst efnislega að nokkru við sömu rök og sú þriðja. En auk þess er henni ætlað að opna leið til að koma í veg fyrir, að síðar verði leitað á náðir Alþingis um sérstakar viðbótarlífeyrisgreiðslur fyrir þá menn, sem hér eiga hlut að máli.

Um 20. gr.

Óbreytt.

Um 21. gr.

Óbreytt.

Um 22. gr.

Óbreytt.

Um 23. gr.

Grein þessi er aðeins sett til öryggis. Eins og sakir standa, mun ekki unnt að benda á neitt tilfelli, þar sem lífeyrisréttur sjóðfélaga yrði lakari eftir þessum lögum en eldri reglum.

Um 24. gr.

Fyrri málsgrein þessarar greinar lýtur að því, á hvern hátt sjóðfélagar þessa sjóðs öðlast aðild að almannatryggingunum, og þarfnast hún ekki skýringa.

Síðari málsgreinin fjallar um framtíðarlífeyri núverandi lífeyrisþega. Hefðu þeir fengið almannatryggingalífeyri til viðbótar lífeyri þeim, er þeir hafa nú, með öllum uppbótum, þar með töldum uppbótum á 18. gr. fjárlaga, mundu margir þeirra hafa fengið óeðlilega háan heildarlífeyri. Það er því gert að meginreglu, að þeir fái lífeyri eftir hinum nýju reglum. Flestir fá nokkra hækkun á heildarlífeyri við þessa breytingu, eins og fram kemur í almennu greinargerðinni. Nokkrir aðilar, sem fengið hafa hæstar uppbætur á 18. gr. fjárlaga, hafa þó meira nú en nýju reglurnar mundu gefa þeim. Gert er ráð fyrir, að þessir menn haldi óbreyttum heildarlífeyri. Nöfn þeirra ríkisstarfsmanna, sem verið hafa á 18. gr. fjárlaga hingað til, þurfa þá ekki að vera á henni framvegis, heldur fá þeir allan sinn lífeyri eftirleiðis frá sjóðnum og almannatryggingunum. Ríkissjóður endurgreiðir sjóðnum þann hluta lífeyrisins, sem er umfram hluta sjóðsins, samkvæmt eldri reglum. Nánari grein er gerð fyrir þessu í almennu greinargerðinni.

Um 25. gr.

Enda þótt ætla megi, að sjóðurinn geti staðið undir öllum lífeyrisgreiðslum, sem honum ber, ef kauplag væri stöðugt, er þess engin von, að hann geti það til fullnustu, ef kauplag heldur áfram að hækka á svipaðan hátt og það hefur gert síðast liðin rök tuttugu ár. Það má teljast nær ógerlegt að byggja upp sjóð, er væri fær um það.

Efnislega liggur ekki annað í þessari grein en það, sem svarar til þess, er gert hefur verið með ýmsum lagaákvæðum á undanförunum árum. Virðist heppilegra, að ákvæði um þetta séu tekin inn í lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, heldur en að stöðugt þurfi nýja lagasetningu.